

Fonetiek en fonologie

Thema: Taalkundige
disciplines

Vragen die we ons gaan stellen:

- 1) Wat is fonetiek en wat is fonologie? Wat is het verschil tussen fonetiek en fonologie?
- 2) Wat zijn de basiseenheden waarmee elk van de disciplines werkt?
- 3) Waarom moet je op de uitspraak van „buur“ en „bier“ letten?
- 4) Hoe zit het met fonetiek en fonologie binnen de taalkunde?
- 5) Hoe ziet er het communicatieproces uit en waar is de plaats van fonetiek erin?
- 6) Wat zijn de segmentele en de suprasegmentele eenheden van een taal?
- 7) Wat is fonetisch gezien het verschil tussen een klinker en een medeklinker?

Wat is fonetiek en wat is fonologie:

- **Fonetiek:** bestudeert de **waarneembare manifestatie** van de taal in relatie tot de **verborgen structuur van het abstracte taalsysteem**. m.a.w. fonetiek onderzoekt de **feitelijke realisering van klanken**
- **Fonologie:** bestudeert het **abstracte taalsysteem** en de **rol en de plaats van de spraakklanken** daarin oftewel het **klanksysteem** van de taal. Fonologie bestudeert alleen die klanken die **betekenisverschil** kunnen veroorzaken - **distinctiviteit**

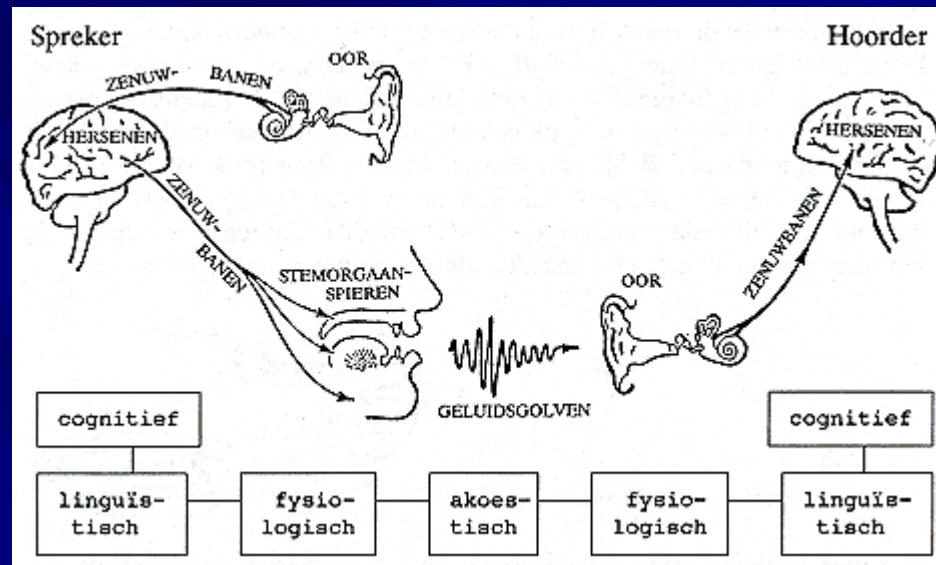
Fonetiek, fonologie en taalkunde

FONETIEK X FONOLOGIE :   concreet x abstract

- spraak x taal
- parole x langue

Het communicatieproces

De spraakketen

Fonetische disciplines:

- articulatorische fonetiek
- akoestische fonetiek
- auditieve fonetiek

Basiseenheden

■ foneem – (foon) – allofoon

- koe: /ku/ - [ku]   mee: /me/ - [mei]
- abstract x concreet – langue x parole
- verschil: functie

- **foneem** - / /: de kleinste klankeenheid die betekenisverschil teweeg kan brengen
- - b.v. - /p/ en /b/ - pad x bad – **minimale paren** – woordparen aan de hand waarvan de betekenisverschil kan aangetoond worden – Cz: pyl x byl
- - heeft zelf geen betekenis /p/, /b/, /z/, /r/ - maar veroorzaakt dat als het in een **morfeem** zit.

- **Foon/allofoon** [ ]: fysisch, geen betekenisverschil maakt, dit zijn ook de verschillende varianten van een “klank”.
- b.v.: /e/ - van meer [e:], meel [ei], meet [ei]

Fonemen van het Nederlands

- Klinkers/Vocalen + Tweeklanken/Diftongen
- Medeklinkers/Consonanten

Medeklinkers

- onderverdeeld op basis van
- **de manier van articulatie** – de manier waarop of de mate waarin de vernauwing van de luchtstroom plaatsvindt
- **de plaats van articulatie** – plaats in de keel-en mondholte waar de vernauwing plaatsvindt
- **stemgeving** – stemhebbend of stemloos

Klinkers

- onderverdeeld op basis van **lengte en hoogte en de dimensies voor-achter, gerond – ongerond (stand van de lippen)**

Suprasegmentele eenheden

- Syllabe – lettergreep
- klemtoon – het woordaccent
- *b.v. vóórkomen x voorkómen*
- intonatie – het zinsaccent

Zinsaccent

- functies:
  - a) geeft aan bepaalde elementen in een zin prominentie
  - b) onderscheidt tussen mededelende zinnen en vraagaagzinnen
  - c) heeft een expressieve functie

ad a) Jaap loopt naar zijn werk.

- (a) JAAP loopt naar zijn werk.
(b) Jaap LOOPT naar zijn werk.
(c) Jaap loopt naar zijn WERK.

ad b)

- (2a) **Mededeling**: Paul en Pauline gaan naar Australië. (dalende toon aan het einde)
(2b) **Vraag**: Paul en Pauline gaan naar Australië? (stijgende toon aan het einde)
(2c) **Ja/nee-vraag**: Gaan Paul en Pauline naar Australië? (stijgende toon aan het einde)
(2d) **Vraagwoordvraag**: Wanneer gaan Paul en Pauline naar Australië? (licht dalende toon aan het einde)

ad c) Heb je de planten water gegeven? (boos)

- Wil je stoppen met roken? (poeslief)

Plaats van F en F in taalkundige disciplines

- fonetiek
- fonologie
- morfologie
- lexicologie
- syntaxis
- semantiek